

Duna–Tisza Közi Falugondnoki Hírlevél

XX. évfolyam, 106. szám

Különszám

2017/6.

HÚSZ ÉVES AZ EGYESÜLETÜNK

Sikerkovácsok

Szabó Gellért, Szentkirály polgármestere az alábbi gondolatokkal köszöntötte jubiláló egyesületünket.

Húsz éves az egyesület. De tegyük hozzá: nem csak a húszéveseké a világ! Amikor egy ember megszületik, sejt-

hetjük, milyen kort érhet meg, milyen sorsban lehet része. Egy szervezet létrehozásánál ez másként néz ki, hiszen okos és jószándékú emberek nem egy emberöltőben gondolkodnak. Biztos vagyok benne, hogy 1997-ben, amikor a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete megszületett, az alapítók szeme előtt is távoli célok lebegtek.

Kemény Bertalan az 1980-as évek elején munkáltatója kérésére Somogyország egyre inkább elnéptelenedő, szerep nélküli kistelepüléseiről írt jelentést. Arra vonatkozóan is vártak tőle ötleteket, hogyan lehet elősegíteni vagy megállítani a népességfogyást, illetve a falvak elhagyatottságának csökkentését. Berci bátyánk éppen ebben a közegben tapasztalta meg azt a változást, ami a falusi közösségek életre keltését indította el. Bízhatunk benne, hogy – odafönről letekintve – ez a reménye kiteljesíthet, hiszen követőinek elszántsága nem csökkent. Valamennyien küzdünk azzal a kettősséggel, ami a falusi tanyagondnokokat jellemzi, de az együttléteink, a találkozóink és most a jubileum inkább a sikerkovács szerepkörét erősítik meg. Persze a küzdelem sem hagyja el földi létünket.

(Folytatás a 3. oldalon)

Márai Sándor: Az ünnepekről

Ha az ünnep elérkezik életedben, akkor ünnepelj egészen. Öltösz fekete ruhát. Keféld meg hajad vizes kefével. Tisztálkodjál belülről és kívülről. Felejtsd el mindent, ami a köznapok szertartása és feladata. Az ünnepet nemcsak a naptárban írák piros betűkkel. Nézd a régieket, milyen áhítatosan, milyen feltétlenül, milyen körülményesen, mennyi vad örömmel ünnepeltek! Az ünnep a különbözőség. Az ünnep a mély és varázsos rendhagyás. Az ünnep legyen ünnepies. Legyen benne tánc, virág, fiatal nők, válogatott ételek, vérpezsdítő és feledkezést nyújtó italok. S mindennekfölött legyen benne valami a régi rendtartásból, a hetedik napból, a megszakításból, a teljes kikapcsolásból, legyen benne áhítat és föltétlenség. Az ünnep az élet rangja, felsőbb értelme. Készülj föl reá, testben és lélekben.

S nemcsak a naptárnak van piros betűs napja. Az élet elhoz másféle, láthatatlan ünnepeket is. Ilyenkor felejtsd el mindent, figyelj az ünnepre.

Csályospálosi ünnep: előadások, tamburazene, születésnap torta

Hungarikum lehet a szolgálat

Az öt alföldi megyét átfogó Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete nem csak tízéves jubileumát, hanem huszadik születésnapját is Csályospáloson ünnepelte. A nagyszabású rendezvény 2017. október 13-án (pénteken!) zajlott a Községi Házban, mintegy 250 résztvevővel. Egyebek mellett köszöntők, szakmai előadások, visszaemlékezések szerepeltek a programban.

Régen lehetett látni ennyi falu- és tanyagondnokot egy helyen. Az egyesület születésnap rendezvényére persze nem csak ők jöttek el, hanem Bács-Kiskun, Békés, Csongrád, Jász-Nagykun-Szolnok és Pest megye falugondnokok településeinek polgármesterei, jegyzői, intézményvezetői is, a vendégek közt pedig a többi egyesület képviselői is megjelentek, sőt még határon túliak is voltak. Jó volt látni a verőfényes őszi napsütésben beszélgető embereket, és az előadásokat érdeklődéssel hallgató közönséget.

Elsőként Á. Fűrűs János, Csályospálos polgármestere köszöntötte az egybegyűlteket. Hangsúlyozta, hogy milyen fontos szerepet töltenek be

egy település életében a falu- és tanyagondnokok. Tizenegy éve áll a község élén, ha csak teheti, minden reggel fél nyolc körül találkozik a tanyagondnokokkal, ugyanis szükségesnek tartja, hogy együtt átbeszélgék a napi tennivalókat. A polgármester felidézte: néhány évvel ezelőtt, amikor az önkormányzatok többsége finanszírozási gondokkal küszködött, kollégáival együtt felkereste az akkori országgyűlési képviselőt, akitől segítséget reméltek. Azt a választ kapták tőle, hogy ami nem kötelező feladat, azt meg kell szüntetni és azal is enyhülhetnek a pénzügyi gondok. Példának a falugondnokságot hozta fel. Finoman szólva, ezzel a településvezetők nem értettek egyet, hiszen éppen ez az a szolgálat, amire mostanság a legnagyobb szükség van. Szerencsére a térség jelenlegi országgyűlési képviselője, Lezsák Sándor a kistelepülések elkötelezett híveként mindent megtesz a vidék fejlesztése érdekében.

Á. Fűrűs János vendéglátóként a találkozó résztvevői figyelmébe ajánlotta a helyi termékek kiállítását (mezőgazdasági kisgépek, virágkertészet, méztermelő), az ebédhez finom helyi bort ígért, illetve a Csó-

lyospálosi Tamburás Együttes műsorát. Róluk annyit el kell mondanunk: mindkét helybéli tanyagondnok tagja a csoportnak ami az országban egyedülálló. Ezt követően Rausch Sándor, a Bács-Kiskun Megyei Közigyűlés alelnöke kért szót. Kiemelte a civil szervezetek, köztük a falugondnokok munkájának jelentőségét.

„Boldog születésnapot!” – ezzel kezdte beszédét Lezsák Sándor, az Országgyűlés alelnöke, a térség országgyűlési képviselője. Majd egy örökbecsű mondatot idézett: „Ember nélkül semmi nem lehet, intézmény nélkül semmi nem tartós”. Ennek kapcsán felidézte Kemény Bertalan tevékenységét, akinek „homálybogozó” gondolatai mentén szerveződött 1989-ben a Falufejlesztési Társaság, amiből kinőtt a falu- és tanyagondnoki szolgálat. Hogy ez a Duna-Tisza Közi régióban is kiteljesedjék, kellett hozzá egy másik ember, Csörsz Zelenák Katalin.

Senki nem vitatja, hogy a falu- és tanyagondnoki szolgálat páratlan értéket képvisel, egyedülálló misziónak tekinthető. Lezsák Sándor a Hungarikum Bizottság tagjaként arra törekszik, hogy ez a tevékenység méltó helyre kerüljön, váljék hungarikummá. Ez nem megy egyik a napról a másikra, de jó úton halad az ügy. Nemrég bekerült az Ágazati értéktárba, a következő lépés a Nemzeti értéktárba való bejutás lehet. (Lásd cikkünket a 12. oldalon! – A szerk.) Lezsák Sándor országgyűlési képviselőként ugyancsak szívén viseli a falu- és tanyagondnokságot. Az elmúlt két évtizedben a sikerek mellett akadtak kudarcok is, de ez senkinek nem vette el a kedvét. Jóval többet szerettek volna elérni. Elkötelezett emberek nélkül nem lesz tartós ez az intézményrendszer. Az alelnök a boldog születésnap mellé boldog újjászületést is kívánt.

A jubileumi összejövetel előadásokkal folytatódott. Dr. Szaló Péter, a Belügyminisztérium tanácsadója Kemény Bertalan munkásságáról beszélt, Csörsz Zelenák Katalin az egyesület két évtizedes múltját idézte

Lezsák Sándor a jövőbeni együttműködés lehetőségeiről is beszélt. (Mellette Csörsz Zelenák Katalin és Á. Fűrűs János)

fel, Tóth Márta vidékfejlesztési referens a falugondnoki munka gyakorlati tapasztalatairól számolt be. Hogy mennyire hangsúlyosak a civil együttműködések az egyesület életében, azt a tanácskozáson sorra bemutatkozó partnerek is alátámasztották. Zsidai Erzsébet, a Nők Kishegyesi Fóruma elnöke gyümölcsöző szakmai és baráti kapcsolatról tett említést, Balázs Sándor, a Romániai Falugondnokok Szövetsége elnöke tevékenységük hiánypótló jellegéről és közösségteremtő erejéről osztotta meg tapasztalatait. Nagy Júlia, a Falufejlesztési Társaság elnökségének tagja, Halász Sándorné, a kiskunmajsai Orgona Református Egyesített Szociális Intézmény nyugalmazott vezetője, valamint Rédei Árpádné a Bács-Kiskun Megyei Katona József Könyvtár munkatársa az egyesülettel megvalósított és folyamatban lévő programjait ismertették.

Minden találkozón érdeklődéssel hallgatják a jelenlévők azokat a tájékoztatókat, melyeket különböző minisztériumok munkatársai tartanak, hiszen általuk első kézből értesülhetnek fontos kezdeményezésekről, pályázatokról. Csolyospáloson Kis Miklós Zsolt, a Miniszterelnökség agrár-vidékfejlesztésért felelős államtitkára a tanyákon élők számára indított Vi-

Szép számú résztvevője volt a jubileumi találkozásnak

dékfejlesztési Program lehetőségeit vázolta fel, Lantos Gergely, a Földművelésügyi Minisztérium tanyagondnokságot segítő terveit sorolta fel, Horváth-Takács Bernadett, az Emberi Erőforrások Minisztériuma szociális szakreferense a falu- és tanyagondnokság jövőjéről beszélt.

Az ünnepi rendezvényen szót kapott még Szabó Gellért, Szentkirály polgármestere, korábbi és jelenlegi falu- és tanyagondnokok, végezetül

pedig Bálint László, az egyesület elnöke köszöntötte a segítőkészeket és elismeréseket nyújtott át a kiemelkedő munkát végző kollégáknak. „Minden munkatársnak szeretetet, hitet és kitartást adjon az Isten!” – mondta búcsúzóul a programot levezető Bozóki Imre. Nem sokkal később tűzijáték gyúlt a születésnap tortán, majd hosszú órákon át tartott a kötetlen beszélgetésbe forduló találkozó.

Borzák Tibor

Sikerkovácsokká váltak a falugondnokok

(Folytatás az 1. oldalról)

Nemrég Baján részt vettem egy tanácskozáson, amely egy Belügyminisztérium által kézben tartott kutatásról szólt. Témája: a helyi versenyképesség fejlesztése. Nos, a tanyán élők számára ez a meghatározás kissé bosszantó lehet, mert az ő esetükben fel sem merül a versenyzés-versengés gondolata. A magyarországi falvak jelentős része elsősorban létezni akar, nem pedig versenyezni. Mindazonáltal törekvéseink,

egyéni szándékaink úgy törnek felszínre, akkor vagyunk hajlandók a tartalékainkat mozgósítani, ha valamiféle küzdés jut nekünk osztályrészül, és van tétje a helytállásunknak.

Amikor a családról beszélünk, eszembe jutnak Kemény Berci bácsi gondolatai:

„Fontos a család – fontos a védelme, megbecsültsége és értékei. De védhetetlen, ha nem működik a család és a nemzet között a családok családja – az igazi emberi közösség.” A falvakról van szó. És a sikerkovácsoknak nem a versenyszellemet kell fenntartaniuk, hanem az életben maradás igényét kell megerősíteniük. Elsősorban ez az, ami falugondnokként felvállalható.

Sok polgármester kollégát látok az egyesület rendezvényein, a huszadik születésnapot is együtt ünneplik falu- és tanyagondnokok, illetve polgármesterek. Mára kitágult a településvezetők falu-GONDNOKSÁGi szerepe. Ha valakik, mi aztán tényleg szövetségesei vagyunk egymásnak a faluközösségeinkért. Végezetül – ha már születésnapot ülnék – egy keresztény dallal köszöntöm az egybegyűlteket. Igaz szívvel, jövőre nyitott s elszánt lelkülettel és tetterővel kívánom, hogy ez is megalapozza az elszántságunkat és szándékainkat.

Szabó Gellért énekelte:

Áldjon meg téged az Úr! / Áldjon meg téged az Úr! / Őrizzen meg tégedet! / Világosítsa meg az Úr, az ő orcáját teraj-tad, / Könyörüljön teraj-tad, / Fordítsa az Úr az ő orcáját rád, / Fordítsa az Úr az ő orcáját rád, / S adjon békét tenéked!

Gazdag múltra tekint vissza a Duna-Tisza közti egyesület

Beérett a munka gyümölcse

A húsz esztendő évforduló jó alkalmat kínált a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete eseményekben gazdag múltjának felidőzésére. Szakmai találkozók, képzések sokasága, családi napok, látóutak – mindezek csak töredékei a számvetésnek. Átfogó összegzést Csörsz Zelenák Katalin, az egyesület ügyvivője adott a konferencián.

Húsz év – nagy idő. Bár, ha jobban belegondolunk: még csak kamaszok vagyunk. Egyesületünk Kelebián alakult 1997-ben, Kemény Berci is megtisztelt jelenlétével. A

kezdeti „szervezkedésben” Kunpeszér, Móricgát, Újtelek, Kunbaracs, Szakmár, Imrehegy, Csikéria, Kelebia, Orgovány, Ágasegyháza, Bácsalmás, Balotaszállás, Harkakötöny, Tompa, Ambrózfalva, Öttömös vett részt. Ma 174 településen 264 szolgálat működik. Bács-Kiskunban 67 településen 93, Békésben 32 településen 44, Csongrádban 36 településen 77, Jász-Nagykun-Szolnok megyében 23 településen 27, Pest megyében pedig 16 településen 23 szolgálat van.

Az egyesület tevékenysége szer-teágazó, szinte lehetetlen mindent megemlíteni. Érdemes kiemelni a

Falugondnokok négy keréken

kapcsolattartás, kapcsolatépítés fontosságát, a civil szervezetekkel való közös szakmai programokat. Tevékenységünk főbb oszlopait a képzések, a továbbképzések, a szakmai találkozók, a látóutak, a tapasztalatcsere jelentik. Segítjük a falugondnoki

Elsősegélyképzés

hálózaton keresztül a kistelepülési, tanyai lakosság – munkaerőpiacon hátrányos helyzetű rétegek – szociális-kulturális közösségi érdekeinek érvényesítését.

Újságunk, a Duna-Tisza Közi Falugondnoki Hírlevél kéthavonta jelenik meg 700 példányban, eddig 105 szám látott napvilágot. Honlapunk naprakész információival hozzájárul a szakmai információk gyors és pontos terjesztéséhez. Tanácsadó szolgálattal segítjük az önkormányzatokat, civil szervezeteket, egyházakat a falugondnoki, tanyagondnoki szolgálat megszervezéséhez, amihez szakmai segítséget is nyújtunk. Népszerűek az időszaki kiadványaink, köztük a kétévente kiadott Alföldi Falugondnoki Kalendárium, de készítettünk már olvasókönyvet, továbbképzési jegyzeteket is.

Kezdetektől fogva tartunk falugondnoki találkozokat, ahol a település falu- és tanyagondnokain túl részt vesznek a települések polgármesterei, jegyzői, intézményvezetői is. Ezek mindig mindenhol sikeresek, évente több helyszínen zajlanak. Szakmai

**Friebert Gábor (1952-2015)
egyesületünk elnöke volt 1997 és 2015 között.**

Faludi Erika szavaival jellemezzük őt:

Nyugodt, csöndes, mindenre figyelő.

Félmosoly, felhúzott szemöldök, tartózkodás.

Nyitottság, kiegyensúlyozottság, bizalom és önbizalom.

A munka mellett egy létszámában és területi kiterjedésében is óriási egyesület egyensúlyban tartása.

A társadalmi megbízatás hozományaként az országos falu- és tanyagondnoki hálózat munkájában való folyamatos részvétel.

Az önálló gondolkodás és a csapatjáték harmóniája.

napokat is szervezünk, elsősorban azokon a helyeken, ahol nincs lehetőség nagyobb találkozót rendezni, viszont sok értéket tudnak felmutatni. Legalább száz településre eljutotunk, ahol változatos témák kerültek fókuszba. Bűnmegelőzési fórumot húsz településen tartottunk, voltak színházlátogatások, vérnyomásmérő szűrések, a Kiskert-program lényege pedig a rezisztens csemegeeszőző fajták előnyeinek népszerűsítése volt – idén már a termést is megkóstolhattuk! Úgy is mondhatnám: beérett a munkánk gyümölcse.

Nem csak a saját területünkön, hanem az ország több helyén – Vas megyétől Nógrádon át Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéig – tartottunk képzéseket, továbbképzéseket a legkülönbözőbb témakörökben. Visszatérő esemény decemberben a lakiteleki, illetve a balázspusztai háromnapos továbbképzés. Még az egyesület alakulása évében felvetődött, hogy jó lenne olyan programot tartani, ahol a kollégák családtagjai is részt vehetnének. Ebből az ötletből lett a Családi nap, ami tényleg a kapcsolódás jegyében zajlik. Az elsőt 1998-ban rendeztük meg, azóta minden évben találkozunk. Eleinte a Szelidi-tó, majd Kunfehértó volt a helyszín, évek óta pedig már Bócsán jövünk össze. Szokásunkká váltak a babaköszöntők: ha a falu- vagy tanyagondnoknak gyermeke születik, meglátogatjuk a családot és szerény ajándékkal kedveskedünk nekik.

Kemény Berci szótárából való a „látóút”, ami lényegében egy szakmai kirándulás. 1998 óta évente egy alkalommal felkerekedünk, és megnézzük, hogy máshol hogyan működik a falu- és tanyagondnoki szolgálat, illetve végigjárjuk a megyei látnivalókat. Pályázati támogatásból külföldön is megfordultunk már: Dániában kétszer, Erdélyben háromszor, Vajdaságban kétszer, Svájcban egyszer és Kishegyesen kilencszer (!) jártunk. Természetesen mi is örömmel fogadunk partner egyesületeket, vendégül láttuk már a Baranya, a Borsod-Abaúj-Zemplén, a Nógrád, a Tolna és a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyeieket, valamint erdélyi és vajdasági kollégáinkat. Mindezeket túl szerteágazóak a kapcsolataink és folyamatosak az együttműködé-

Látóút

Családi nap Bócsán

seink civil szervezetekkel, helyi önkormányzatokkal, alapítványokkal, egyházi fenntartókkal.

Befejezésül essék szó az elismerésekről. Egyesületünket civil közösségként 2010-ben Régiós Nívódíjjal jutalmazták a régió értékeinek ápolásáért, 2011-ben TÖOSZ tűzzománc emléklapot vehettünk át, 2016-ban pedig a Belügyminisztérium Helyi önkormányzatokért díjban részesítette közösségünket. Büszkéek vagyunk arra is, hogy falu- és tanyagondnokaink közül szép számmal kaptak már különböző kitüntetések, többen kiérdemelték a Falufejlesztési Társa-

ság által alapított Kemény Bertalan Falufejlesztési Díjat. Az utóbbi időben helyi szinten is értékelik tagjaink munkáját, vannak, akiket díszpolgárokká választottak lakóhelyükön.

Nem jutottunk volna idáig az úton, ha az alföldi falu- és tanyagondnokok, a polgármesterek, a jegyzők, az intézmények vezetői nem működnek velünk együtt. Hadd mondjak köszönetet az egyesület korábbi és mostani munkatársainak, Moiskó Csillának, Tóth Mártának, Bognár Annamáriának és Simon Annamáriának, illetve Sümeginé Ország Editnek és Kovács Editnek.

„Léteznek itt, akik kívánnak tenni valamit!”

Berci, a homálybogozó

Tíz éve, 2007. március 11-én hunyt el nyolcvan éves korában Kemény Bertalan, a magyar falvak Kemény Berci bácsija. A homálybogozók nemzedéke egyik legcsendesebb szavú, mégis legnagyobb hatású képviselője volt. Munkásságát és emlékét a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesület húsz éves jubileumi ünnepségén Dr. Szaló Péter, a Belügyminisztérium tanácsadója idézte fel.

A homálybogozás szóval ön maga és társai munkáját illette, ezzel a finom iróniával próbálta a túl komoly-nak látszó kiutkeresés pátozát helyettesíteni.

Örök útkereső volt, de nemcsak a jövőt kutatta, hanem a jelen, és a jelen megértéséhez a múltat. Siklaky István, Kopátsy Sándor, Liska Tibor – néhány név a homálybogozók nemzedékéből, akik megpróbálták a helyzet elmélyült elemzésével szembesülni a valósággal, oszlatni a homályt, mielőtt üdvöztető gondolatokkal álltak volna elő. Kemény Bertalan hozzájuk hasonlóan törekedett eszményei hétköznapi megvalósítására.

Kemény Bertalan, a falugondnoki rendszer atyja, településtervezőként kezdte munkáját. A tervezőirodák szűkre szabott mozgásterében is megpróbált kibontakozni, elszakadva az aktuális módszertanoktól és részekre bontott feladatoktól. Helyette megpróbálta feltenni a valóságos kérdéseket a falu jelenéről és jövőbeni sorsáról, majd közösséget vállalva az ott élőkkel minden gondolatát és energiáját nekik szentelte. Egyszerűes intézményként, örökké úton – így lett mindenki Berci bácsija. Neve egy iskolává szélesedett gondolkodásmódot fémjelez, és ami fontos: nemcsak értelmiségi körökben.

Hatalmas történelmi tudásából, táj- és gazdálkodási ismereteiből könnyen megélhetett volna, de sosem voltak kész, előre gyártott sémái, javaslatai. Tanítványait kérdezve-válaszolgatva oktatta, így tett a falvak-

ban is. Kérdezett, és a kérdezettet saját kérdéseivel juttatta el a helyes válaszhoz. A falu boldogulására sem volt kész receptje. Mert mi is kell hozzá? Mindenütt más. De mindekelőtt a helyzettel való szembenézés.

Leszámítva a városkörnyéki falvakat a falvak, különösen az aprófalvak lakossága drámai változáson ment keresztül. A népesség megfogyatkozásán túl a fiatal generációk elköltöztetését tartotta a legfájdalmasabbnak, melynek szükségszerű velejárója az intézmények leépülése, az iskola, az óvoda, a posta, a bolt bezárása, a megállíthatatlan öngerjesztő folyamat beindulása. Költöznek, vagy költöznének, mert helyben nincs munkahely, a mezőgazdaság is alig ad munkát. A nagyüzemivé vált agrárium a falusi lakosság töredékének ad munkát, a Kemény által modellnek tekintett dán, tudásra és összefogásra épülő kisgazdaságok helyett. Megszűnt a városi ipar telephelyeinek nagy része és hiába az igen jelentős előrelépés az infrastruktúra fejlesztés területén, jövedelemszerzési lehetőségek hiányában paradox módon a most már korszerű és szépen gondozott falvaink léte is megkérdőjeleződik.

A diagnózist végretekig lehetne árnyalni, szociológusaink és településtudósaink már sokféle formában megtették. Ahogy a tennivalókat is több síkon foglalmazták meg. Amikor (a) mindenkit megkísértett a politikai megoldások keresése, Kemény Bertalan akkor sem fent, hanem helyben kereste a megoldást. Érvelt egy faluközpontú agrárpolitika mellett, fontosnak tartotta a kormányzati politikákat és támogatásokat, de igyekezett helyére tenni azokat, hogy a közösségek ne váljanak függővé a központi szándékoktól. Ezért diag-

Mindenki Berci bácsija

nóza is végtelen egyszerű, akár következtetései.

A falu problémáit a következőkben látta:

- pénzhiány
- tudáshiány
- információhiány
- az együttműködés hiánya
- bizalomhiány

Ez az öt pont az emberekről szól. Arról is, hogy nekik mi a teendőjük. Persze tőke és információ hiány van, de ha még is lenne, akkor is kell a sikerhez a tudás. A tudás nem elég együttműködési készség és bizalom nélkül. Rajta kívül alig foglalkoztak ezekkel a kérdésekkel, ráadásul Kemény Berci változtatni is akart ezeken.

Szorgos terjesztője és szervezője is volt a népfőiskoláknak, a tudás átadásának. Főleg a gyakorlati tudásnak – így lett a málna tantárgy a Börzsönyben. Helyi szellemi műhelyek kialakítását szorgalmazta a mindennapok megkönnyítése és a távlatok megteremtése érdekében. Az együttműködés tanítható és tanulható – vallotta, és ebben segítséget nyújthatnak e műhelyek. Hogy a nagy szavakat aprópénzre váltsa, lehajolt minden apróságért. Ennek jegyében tette fel a kérdést, hogy miért nem használjuk ki a csereprogramokban rejlő lehetőségeket, miért nem utazunk tanulni a másik faluba.

Utópisztikus gondolatokat táplált a helyi demokráciáról, ugyanakkor számolt a realitásokkal. Számolt a közigazgatás koncentrációjával, az önkormányzatiság elmozdulásával a kistérségi szint felé. De hogy ez ne rombolja tovább a falut, a rész-önkormányzatok szerepét szerette volna erősíteni. Sőt modellszerűen azt képzelte, hogy direkt demokrácia megvalósulhat úgy, hogy a körjegyzőségeken belül az egyes településeken a falugyűlés intézi a közösség ügyeit.

Számolt az iskolák körzetesítésével is. Siránkozás helyett rögtön azon gondolkozott, hogy mit lehet tenni annak érdekében, hogy e rendszerben megmaradjon a településhez fűződő érzelmi kötődés. Helyi tantervet ajánlott, ami többek között a kistérségi táj változásának nyomon követésére épül, szemléletesen az 1870-es katonai térképekkel kezdődően. Ki is mondja: ma már a falu túl szűk keret, ezért lép ki a kistérség irányába.

A falu fejlettségét nem a gazdasági és infrastrukturális mutatókkal mérte, hanem a lakosai közti kapcsolatrendszerrel. Ezért alapérték nála az egymásra figyelés, a kérdezni tudás, az egymástól tanulás, a generációs ismeretátadás. És a kérdések, a

válaszok, a közös útkeresés, az élmények összeszövik azt a hálózatot, amitől a falu lakói közösséggé válnak. Így a biogazdálkodás és a lokális fejlesztő csapat ugyanazt a célt szolgálja – közösséget építeni, élhető és megtartó világot teremteni hétköznapi technikákkal.

Településtervezőként dolgozva fogalmazta meg híres mondását: „nem csak népességmegtartó képesség-

Díjat neveztek el az emlékére

Kemény Bertalan Falufejlesztési Díjasok 2015-ben

re van szükség, hanem képességmegtartó népességre”. Tanítója és barátja volt sok száz fiatal és idős embernek, értelmiséginek és kétkézi munkásnak, végtelen egyszerű, letisztult mondatai sokunk szellemi hagyatékává váltak.

Kemény Berci leginkább a falugondnoki rendszer szellemi atyjaként ismert. A falugondnok, és később a tanyagondnok a rendszerváltás egyik legsikeresebb intézménye. Az aprófalvak intézményei – a bolt, a posta, a gyógyszertár, a mozi – sorra zártak be. Forgalom, vásárlóerő híján nem képesek ráfizetés nélkül működni. Helyettesítésükre kitalálta a falugondnokot, egy a falugyűlés által kiválasztott személyt, aki valamilyen módon biztosítja az ellátást. Aki meglátogatja az időseket, ha kell, felvágja a fát. Aki kisbusszal beviszi a beteget a városba, elviszi a leveleket, kiváltja a gyógyszert, kihordja az ebédet az öregeknek, egyáltalán ráköszön a magukra maradtakra. De befér időnként egy színházlátogatás, focimeccs a szomszéd faluban. Hogy még mi fér bele? Ami kell. Szigorúan vigyázott arra, hogy ne szabályozzák túl a falugondnok feladatát, hogy legyen benne mozgáster. Ez a szabadság tette sokszínűvé a rendszert, nem vált uniformissá, hanem az ott élők, a közösség igényei szerint alakíthatják munkájukat. Ma 600 helyen, kis és aprófalvakban, tanyavilágban működnek falugondnokok immár a szociálpolitika elfogadott részeként, ezrek számára jelentve a világot, a tisztességes élet lehetőségét. Ha mást nem is tett volna azon túl, hogy értékeivel megtölti a falugondnoki hálózatot, ez is önmagában elég lenne valamennyiünk megbecsüléséhez.

Egyik utolsó írásához Váci Mihály versét választotta írása mottójául, amelyben tizenkét kérdést tesz fel a költő:

„... létezik itt, aki kíván tenni valamit?”

Kemény Berci a vers utolsó sorát átalakítva a kérdésből állítást csinált és felkiáltójellel tette nyomatékosá. Róla szól és arról, hogy ezernyi társa akadt rögtön. Így szól:

„Helyesbíték, léteznek itt, akik kívánnak tenni valamit!”

Béke poraira!

A helyi értelmesség kiemelkedő példaemberei

Nagy kincs a sokrétű tudás

A falugondnoki munka gyakorlatai tapasztalatait osztotta meg az ünnepi tanácskozáson Tóth Márta vidékfejlesztési referens. Az alábbiakban előadásának rövidített változatát közöljük.

A 20 éves évforduló ünnepére hangolódva felidéztem magamban, hogy mi köt a falugondnoksághoz, falugondnoki egyesülethez. A szolgálatról közel 20 éve a Szent István Egyetemen, a Környezet- és Tárgazdálkodási Intézetben hallottam először. Kemény Bertalannal is itt találkoztam, aki az államvizsgámon a bizottságban ülve hallgatta végig a diplomamunkám védését. Tizenhat éve már annak is, hogy munkatársként, il-

letve külső szakmai megvalósítóként figyelemmel kísérem, közreműködöm a falugondnoki egyesület munkájában. Szakmámból adódóan elsősorban vidékfejlesztő szemmel tekintek a falugondnokságra, s mint ilyen, vidékfejlesztő kollégáknak tekintem a tanya- és falugondnokokat.

A falugondnokok a vidékfejlesztési eszközeinek széles tárházát alkalmazzák nap, mint nap úgy, hogy sokszor tudatában sincsenek annak, milyen jelentőséggel bír egy-egy döntésük, tettük. A vidék hátrányainak leküzdéséért, a vidéken élők életkörülményeinek javításáért dolgoznak. A vidékfejlesztés a falugondnoki munka minden aspektusában visszaköszön. Tevélegesen részt vesznek a helyi közösségek megőrzésében, a helyi gazdaság fejlesztésében és a helyi örökség védelmében. Gyakran nem is munkaidejükben, nem is a munkakörükből kifolyólag. Ez a hivatás nagyban hasonlít a polgármesteréhez, aki szintén nem csak 8-tól 16 óráig polgármester. A falugondnok egyéb közösségi vállalásai, hobbija, szabadidő eltöltése is szorosan kapcsolódhat a vidék fejlesztéséhez.

Mert mit is tesz egy falu- és tanyagondnok? Többek között aktívan közreműködik a helyi közösség megőrzésében, hiszen szolgáltatást nyújt, mert szociális alapfeladatokat lát el. Ugyanakkor kapcsolatokat épít, teremt, mert sok esetben ő az egyedüli összekötő kapocs az ellátottja és a külvilág között. Olykor társaságot szervez a magányosok számára. Életet is ment, hiszen a jelzőrendszer része. Azonnal riaszt, segítséget közvetít, ha bajt, problémát észlel. Egészségügyi szűrővizsgálatokat szervez és végez. Sok esetben a rendelkezésére bocsátott vérnyomásmérővel derít fényt vérkeringési rendellenességekre. A falugondnok közösséget is fejleszt, mert munkája során a település belső erőforrásaira épít. Jártában-keltében a kisbuszban beszélgetések indulnak, melyekből jó emberi kapcsolatok, összefogások, helyi közösségi kezdeményezések fejlődnek. Közreműködik Faluház, Integrált Községi Szolgáltató Tér, Könyvtár munkájában is. Civil együttműködéseket generál. Nagyon jó bizonyíték arra,

hogy feladatait a szükség és az újabb és újabb igények generálják, hogy a kistelepüléseken, tanyavilágban egyre inkább jellemző beköltöző hátrányos helyzetű társadalmi rétegek meggyökeresedését segíti. Karitatív munkát végez, adományszervezésben vesz részt. Közreműködik a katasztrófa helyzetek elhárításában. Polgárőr szervezet működésében vesz részt, olykor focicsapatot vezet. A település működtetéséből is kiveszi a részét, hiszen nem egy falugondnokot a képviselő testületbe is beválasztottak. Kóbor kutyákat jelzi a polgárőrségnek, ebrendészetnek. És nem utolsó sorban folyamatosan tapasztalatokat cserél.

A falugondnok a helyi gazdaságot is fejleszti a maga módján, hiszen a helyi termelők és fogyasztók (kereslet-kínálat) között állandóan közvetíti az információkat, illetve tehet azért, hogy az ellátottak beszerzései helyi termelők, termék előállítók kínálatából kerüljenek kielégítésre. A feladatellátást szolgáló járműve hidat képez – infrastruktúrát teremt – a helyi lakosok és az elérni vágyott szolgáltatások között. Ezzel egyidőben biztonságot is teremt, mert a külterületi állandó jelenlétével elriasztja a rossz szándékú betolakodókat.

Sokan a közmunkások munkáját felügyelik, irányítják. A települési környezetének odalátogatókkal, vendégekkel történő megismertetésével a turizmus fejlesztésében is kiemelt szerepet játszik. Sokan nem gondolnák, de a génmegőrzésben, a helyi, táji sajátosságoknak megfelelő gazdálkodás terjesztésében is közreműködik például a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete Kiskert programja keretében. Számos példa volt már arra is, hogy a falu- és tanyagondnoki szolgálatok a tudományos kutatások nélkülözhetetlen segítőivé váltak azzal, hogy terepi, gyakorlati asszisztenciát és helyi információkat nyújtottak a kutatók, felsőoktatásban részt vevő hallgatók számára. A falugondnokság a fiatalabb generációk felkészülésében, motiválásában, ösztönzésében is segítséget nyújt.

Több példa is rámutat, hogy a falugondnokság a helyi örökség védelmében is nagy jelentőséggel bír. A falu- és tanyagondnok helyi kultúrát ápol, amikor részt vesz a hagyományt őrző és egyéb közösségi rendezvények szervezésében. Környezetet véd, mert felhívja a figyelmet a külterületi illegális szemétkukákra, közreműködik azok felszámolásában. Táji környezetet óv, mert a tanyás vidék kultúrájánk, történelmünk elidegeníthetetlen része. Értéket ment, mert hozzájárul az alföldi tanyás térségek sajátosságainak megőrzéséhez. Vagyont véd, mert a gyanús eseményekről értesíti a rendőrséget, polgárőrséget. Sok falu és tanyagondnok közreműködik a helyi értéktár létrehozásában, részt vesz a települési értéktár bizottságok munkájában.

A falu- és tanyagondnok információival, ismereteivel helyzetbe hozza a lakosságot. Nem utolsó sorban a vidék képzettségi színvonalát javítja azzal, hogy folyamatosan fejleszti, továbbképzzi magát, melyhez folyamatosan segítséget, kínálatot kap a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületétől, mint képző intézménytől.

(Folytatás a 12. oldalon)

Szakmai és baráti kapcsolatban a kishegyesiekkel

Mitől jó egy nap?

A Falugondnokok Duna-Tisza-Közi Egyesületének huszadik születésnapja alkalmából szervezett szakmai konferencián Zsidai Erzsébet, a Nők Kishegyesi Fórumának elnöke tíz éves szakmai és baráti együttműködésről számolt be.

A Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete két vezetőjével, megboldogult Friebert Gáborral (Misivel), illetve Csörszné Zelenák Katalinnal legelőször Kishegyesen, ifjú Virág Gábor akkori helyi közösségi titkár irodájában találkoztam.

Ami engem ebben a két emberben akkor megragadott, azóta sem változott meg. A közvetlenségük, ahogyan már első találkozásunk alkalmával meghívtak

bennünket a falugondnokok kunfehértói családi napjára, a másokon való önzetlen segíteni akarásuk, az elszántságuk, hogy egy segítő-támogató szolgálat, ami már Magyarországon bizonyítottan létjogosultságot nyert, eljusson a határon túlra is, hozzánk, a Vajdaságba. Ezen a találkozón hallottam először a falu- és tanyagondnoki szolgálatról, melyet később a két egyesület által szervezett kishegyesi konferencián részletesebben is megismerhettem.

A konferencián elhangzott előadások, az ott hallott magyarországi jó példák, a szünetben, illetve a két egyesület tagjainak baráti találkozásai alkalmával folytatott beszélgetések nyomán meggyőződünk arról, hogy a falu- és tanyagondnoki szolgálat létrehozásával tudjuk orvosolni Kishegyes idős és beteg polgárai gondjainak azon részét, melyet nem fed le a házi betegápolási szolgálat. Kísérleti projektként 2010 augusztusában – egy pályázatnak köszönhetően – településünkön elindult a falugondnoki szolgálat, 2011. január elsejétől pedig a három települést felölelő Kishegyes község egész területén.

Miután már a 2010. augusztusi kunfehértói Családi napon büszkeséggel számoltunk be Katalinéknak arról, hogy civil szervezetként mi is működtetünk falugondnoki szolgálatot, sőt Szűcs István személyében bemutatunk nekik Szerbia első falugondnokát, a falugondnoki egyesülettől számos lehetőséget kaptunk, hogy magyarországi összejöveteleiken ismertessük a kishegyesi példát. Így jutottunk el Csemőre, Öttömösre, későbbiekben Mezöhegyesre... és szereztünk rengeteg szakmai tapasztalatot az ott elhangzott példákából. A kishegyesi házi betegápolási szolgálat kisegítőivel egyetemben falugondnokaink szakmai úton jártak a kiskunmajsai Orgona Református Egyesített Szociális Intézményben, az ásothalmi, a szatymazi és a békésszentandrás Gondozási Központokban. Mivel a Vajdaságban nincs továbbképzés a falugondnokok részére, számunkra az is nagy segítséget jelent, hogy fa-

lugondnokaink évente részt vehetnek a magyarországi falugondnoki képzésen.

Szakmai szempontból legtöbbször a Szerbia-Magyarország határon átnyúló programban kaptunk, amikor a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületével és a horgosi Észak-Bácskai Homokháti Kistérséggel közösen megvalósított IPA-projektben lehetőségünk volt megismerni az ásothalmi, a kiskunmajsai, a zsanai, a bócsai, a fülöpjakabi és a csólyospálosi falu- és tanyagondnoki szolgálatok működését, illetve a Vajdaságban népszerűsíteni a falugondnokság kishegyesi és magyarországi mintáját. Nyílt napok keretében igyekeztünk mi is a gyakorlatban bemutatni mit jelent egy idős, magányos és beteg ember számára, ha van kire támaszkodnia, ha van, aki ajtót nyit rá.

Szerénytelenség nélkül állítom azt, hogy a határon átnyúló közös pályázat és a két egyesület sokéves együttműködésének eredménye az, hogy a Vajdaság 16 önkormányzatában, 50 településen működik a magyar kormány által támogatott falugondnoki szolgálat, hiszen a vajdasági magyar politikai vezetés a projektben szervezett szakmai napok, konferenciák, nyílt napok révén közelebbről megismerhette a falu- és tanyagondnoki szolgálatok nyújtotta lehetőségeket és felismerte, hogy az ilyenfajta segítségre szükség van a Vajdaságban is. Nem kevésbé értékes számunkra az a tapasztalat, melyet a projekt lebonyolításában, elszámolásában szereztünk.

A két egyesület együttműködésének köszönhetően a Nők Kishegyesi Fóruma tagjai az évek során ellátogathattak Ásothalomra, a Gátsori Tanyamúzeumba, ahol szoros baráti kapcsolatba kerültünk az ásothalmi Unióban a Tanyákért Egyesület tagjaival. Megfordultunk a Kecskeméti Szórakátnusz Játékmúzeum és Műhelyben, illetve a Népi Iparművészeti Gyűjteményben. A Szórakátnusz munkatársai az Értük – Értünk programunkban Kishegyesen játszóházat szerveztek a szociálisan hátrányos helyzetben élő gyerekek, illetve a roma családok gyerekei részére.

Hogy mit jelent számunkra ez az együttműködés? A barátiból szakmai együttműködéssé nőtt kapcsolat? Ami nem közös pályázatokkal kezdődött és nem is ér azokkal véget? Ennek jelentőségét mi, a Nők Kishegyesi Fóruma tagjai érezzük át leginkább, ezért köszönjük, hogy 2007-ben felénk nyújtottátok segítő kezeiteket és azóta sem engedtetek el a miénket.

Hadd fejezzem be Janikovszky Éva gondolatával: „Mitől jó egy nap? Attól, hogy képesek vagyunk meglátni a jót. Hogy örülni tudunk. És attól, hogy holnap is lesz egy nap. Lehet, hogy még jobb, mint ez a mai.”

Megváltozott a táj és megváltoztak az emberek is

Előttem az utódom

A Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete húsz éves jubileumi ünnepségén olyan kollégák is bemutatkoztak, akik elköszöntek a szolgálattól és átadták a stafétabotot az utódaiknak. Az alábbiakban a szentkirályi Varga Béláné és Kovácsné Lázár Ilona, valamint a csölyospálosi Seres Ferenc és Császár János szavai olvashatók.

VARGA BÉLÁNÉ:

Szentkirályon a 2-es körzetben voltam tanyagondnok nyugdíjazásomig. Feladataimat 2005. január 2-ától láttam el, 440 külterületi lakos tartozott hozzám. Három nap betanítás után a kollégám utamra bocsátott, mondván, jól ismerem a területet. Ez igaz is, hiszen itt születtem, csak akkor még Lászlófalvának hívták a települést. Szerencsés az a tanyagondnok, aki ragaszkodik a környezetéhez és az emberekhez, és még modern gépkocsi is segíti a munkáját. Nekem ezek megadatottak. Mindig mindent megbeszéltem a polgármesterrel, de azt kijelenthetem, szabad kezet kaptam. Vértessacsán 2005-ben vettem részt a tanyagondnoki képzésen. Örömmel tölt el, hogy még ismerhettem Kemény Berci bácsit, hallhattam elképzeléseit, útmutatásait, melyeket a későbbiekben a saját munkámba is beépítettem.

Hosszan sorolhatnám, hogy mennyi mindennel foglalkoztam. A tanyán élők legtöbbször bevásárlásra kértek, élelmiszertől a fagyasztószekrényen át a tűzifaig szinte minden nélkülözhetetlen dolgot házhoz vittem. Szükség esetén háziorvoshoz vagy rendelőintézetbe szállítottam a betegeket, gyógyszereket írtam fel és váltottam ki nekik. Az ebéd kihordása mellett egy gazdaságból tejet szállítottam az óvoda konyhájára. Részt vettem a gyermekek nyári étkeztetésében, néhány időst pedig rendszeresen hordtam autóval a nyugdíjas klub rendezvényeire. Minden héten egyszer velem tartott a szociális gondozó, ilyenkor megmérte a tanyasiak vérnyomását és vércukorszintjét. Alkalmassint elkísért a védőnő, az óvónő, a családsegítő és a gyermekjóléti szolgálat munkatársa. Néha a helyi újságot vagy a hivatal leveleit is nekem kellett kézbesíteni. Tagja voltam és vagyok az önkormányzat szociális bizottságának.

Emlékszem arra, hogy 2005-ben kemény tél volt, nehezen lehetett közlekedni. Hónapokon át hat gyermeket (egy óvodást, öt kisiskolást) hoztam-vittem a faluba. Közülük a legkisebb nagymamájává fogadott, rengeteg pusztit és ölelést kaptam tőle. Azóta felnőtt, és ha találkozunk, mindig felidézzük a régi időket, de már nem szólít nagymamának. (Sajnos nekem még nincs unokám.) Elmondhatom, hogy szép emlékekkel gazdagodtam a tanyagondnoki munkám során. Gyorsan elszaladtak az évek, 2013 márciusa óta nyugdíjas vagyok.

KOVÁCSNÉ LÁZÁR ILONA:

Tanyagondnoki teendőimet 2013. február 15-étől látom el. Feladatköröm szerteágazó és a váratlan helyzetekhez is igazodó. Segítek, amiben tudok: ebédet szállítok, bevá-

Varga Béláné és Kovácsné Lázár Ilona (Szentkirály)

sárolok, gyógyszert íratok, orvoshoz viszem a betegeket, hivatalos ügyeket intézek, meghallgatom vagy beszélgetek azokkal, akiknek éppen csak erre van szükségük.

Tanulmányaim befejeztével, 1983-ban agronómusként kerültem Szentkirályra (akkor Lászlófalva), a helyi termelőszövetkezetbe. Dunántúliként az ott megszokott lankás-dombos tájak után újszerűen hatott rám az ismeretlen pusztai síksága és az elszórtan elhelyezkedő tanyasi gazdaságok látványa. Minden idegen volt, a táj, s az itt élő emberek is. Kis idő elteltével megismertem a tanyalakókat, aztán pár eltévedés után lassan-lassan alábbhagyott az „ugyan most éppen hol vagyok?” érzése is.

Sok szép emléket őrzök azokból az időkből, amikor még jóval több lakott tanya volt a pusztában, bennük szelíd békeességben élő, szorgalmas, munkájukat szerető emberekkel. Mindennapi tevékenységem során gyakran jártam náluk ügyes bajos dolgaikat intézve, így rövidesen bizalmukba fogadtak, megosztották örömeiket és bánatukat. Mára megváltozott a táj és megváltoztak a tanyasi emberek is. Átalakultak a mindennapjaik, szokásaik, zárkózottabbá, kevésbé befogadóvá váltak. A gazdaságoknak csak egy részében folyik termelő tevékenység, pedig fontos lenne a tanyák, mint az önellátást, a termelés több vertikumát (szántóföldi gazdálkodás, zöldségtermesztés, állattartás) magába foglaló gazdálkodó egységek szerepe.

A tanyák napjainkban is jelentős hatással vannak a község életére, mivel a külterületi népesség aránya 40 százalék körüli. A tanyai gazdálkodók többsége nem tud, és nem is akar máshol élni, mással foglalkozni, egyrészt mert érzelmileg kötődik a tanyához, a tanyai életformához, másrészt, mert a gazdálkodáshoz ért és abból szeretne megélni. Ugyanakkor a tanyák elnéptelenedése, a tanyai funk-

ciók kiürülése az elmúlt évtizedekben sem igen hagyott alább. Fennmaradásuk záloga azonban az önálló gazdálkodás folytatásának lehetősége, az előállított termékek piacképessége, piacra juttatása.

A tanyavilág másik részén segítség-re, ellátásra szoruló, gazdálkodásra már nem képes idős emberek élnek, akikről a család nem mindig tud, vagy akar gondoskodni. A környék megüresedő tanyáit gyakran az olcsóbb élet reményében a városokból kitelepülők vásárolják fel, akik aztán egyre szegényebben mulatják mindennapjaikat, hiszen aki sohasem élt így, az nem boldogul ebben az embert próbáló környezetben. Számos tanyahelyről

pedig már csak a kietlenség, a romos falak, az egykori kert maradványa, a magányosan álldogáló kútágas, a ki-vadult gyümölcsösök és az emberma-gasságú, burjánzó gaz tanúskodik.

Tanyagondnoki teendőim mellett tele-pülés fenntartási munkákkal kapcso-latos feladatokat is végzek. Egyebek közt zöldterületek (közterek, közpar-kok) gondozása, a külterületek rend-szeres bejárása, a problémák feltá-rása foglalkoztat. Hozzám tartozik a közmunka programokban résztvevők munkájának megszervezése és köz-vetten irányítása. Kiemelt célomnak tartom a helyben termelt, idénynek megfelelő gyümölcs- és zöldségfé-lék felvásárlásának megszervezését,

majd azok felhasználását a közétkez-tetésben. Fontos a közösségépítés és -fejlesztés, többek között részt vállalok a település hagyományainak ápolásá-ban, a lokálpatriotizmus, a helyi érté-kek védelmének erősítésében, az élet minőségének, az ünnep örömeinek gazdagításában, az esztétikus környe-zet és infrastruktúra fejlesztésében.

Munkámban elengedhetetlen a kommunikáció fontossága. Közvetlen munkatársaimmal, a mezőőrökkel, a hivatal dolgozóival, a háziorvossal, vé-dőnővel, családsegítővel és az intéz-ményvezetőkkel hatékony az együtt-működésünk. Jó a kapcsolatom a civil szervezetekkel, a helyi polgárőrség tagjaival, valamint a rendőrséggel is.

SERES FERENC:

Hét éve vagyok Csólyospálos nyugdíjas falugondnoka. Tizenkét esztendőn át végeztem ezt a csodálatos misz-sziót. Csörszné Zelenák Katalin 1998-ban kereste meg az akkori polgármestert, Csányi Mihályt, hogy nálunk is beindíthassák a szolgálatot. A pályázók közül engem választottak. Ezt követően az egyesületbe is beléptem, ahol előbb a felügyelő bizottság tagja, majd a elnöke lettem.

Sok kollégámhoz hasonlóan feladataim közt szere-pelt az idősek orvoshoz szállítása, a gyógyszerkiváltás, az ebédhordás, a bevásárlás. Gyerekeket vittem autóval sportrendezvényekre, részt vettem a falusi ren-dezvények szervezésében. Negyvenhat év munkavi-szony után nyugdíjba vonulási szándékomat 2010-ben jelentettem be Á. Fűrös János polgármesternek. Per-sze ez nem jelent tétlenséget: családi vállalkozásban tejbegyűjtéssel foglalkozom. Örömteli számomra, hogy a napokban érkezik az ötödik unokánk. Tehát lesz miért dolgoznom a továbbiakban is. Helyemre – pályázat ré-vén – Császár János került, aki azóta is lelkesen végzi ezt a sokrétű megbízatást a lakosság legnagyobb meg-elégedésére.

CSÁSZÁR JÁNOS:

Feritől 2010. december 1-jén vettem át a stafétabotot. Előtte sokat beszélgettünk arról, milyen tennivalók is várnak rám. Bizony, azóta nemhogy fogytak volna a fel-adatok, hanem szaporodtak. Persze kellemes teher ez. Naponta 40 kilométert autózom. Mintegy húsz személy-nek viszek ebédet a településen. Alkalmanként védőnőt szállítok a tanyasi kisgyermekes családokhoz. Jó kap-csolatom van a falu orvosával, rendszeresen viszem hozzá az idősebbeket vérvételre, szűrővizsgálatokra.

Ami a kezdeteket illeti: szó szerint mélyvízbe kerül-tem, mert akkoriban sok tanyát alig lehetett megköze-líteni a belvíz miatt. Nem csak pozitív élmények értek, hanem szomorú történetek részese is lehettem. Egyik alkalommal Kiskunmajsára vittem egy házaspárt orvosi

ellátásra. Már visszafelé indultunk, amikor a parkoló-ban észrevettem, hogy egy idős asszony fekszik a be-tonon és a hozzátartozója újraélesztést alkalmaz nála. Természetesen a segítségükre siettem. Amíg a mentők megérkeztek, felváltva végeztük a mellkas-kompresszi-ót. Másnap érdeklődtem a kórházban a néni állapota felől. Sajnos nem tudták megmenteni az életét. Először bántott, önmagamot is hibáztattam, de végül beláttam, hogy mindent megtettem, amit egy tanyagondnok meg-tehetett.

Nagyon sok 80 év körüli vagy a fölötti ellátottam van. Jóska bácsi már 90 is elmúlt. A múltkor arra kért, hogy a birkái és kecskéi terelgetéséhez szerezzek neki egy fiatal puli kutyát, mert az előző kimúlt. Még a kapcso-latunk elején felajánlottam neki, bármiben tudok segí-teni, például gyógyszerkiváltásban, nyugodtan szóljon. Értetlenül nézett rám, de hiszen ő nem szed semmiféle pirulát, hanem kecsketejet iszik, az tartja egészséges-en. Hát ilyen példákat látunk mi, tanyagondnokok a széles alföldi határban.

Császár János és Seres Ferenc (Csólyospálos)

Ágazati értéktár

Falu- és tanyagondnokság

A tanya- és falugondnokság nem csak Magyarországon, de Európában is egyedülálló szolgáltatási forma a szociális szolgáltatási rendszerben, talán az egyik legkomplexebb szociális alapellátás, mely immár 25 éve jelen van az ország 19 megyéjében, több mint 1500 kistelepülésen, és a tanyavilágban.

A falu- és tanyagondnokság ötletének megfogalmazása Kemény Bertalannak köszönhető, aki megérezte, hogy az aprófalvaknak szüksége van egy olyan személyi segítőre, aki az infrastrukturális hiányokkal küzdő településeken élő, sokszor előregedő lakosság számára képes segítséget nyújtani a mindennapi életükben, és akiben az ott élő emberek megbíznak.

Ez a szándék támogatásra talált az akkori Népjóléti Minisztériumban. Szanyi Éva főosztályvezető-helyettes közreműködésével létre jöttek az első falugondnoki szolgálatok egy modellkísérleti program keretében Borsod-Abaúj-Zemplén megyében. A modellprogram tapasztalatai alapján a Minisztérium szakmai és pénzügyi

támogatása mellett megkezdődött az országos hálózat kiépítése.

A falugondnoki, illetve tanyagondnoki szolgáltatás lényegi jellemzője az aprófalvak és a tanyasi lakott helyek intézmény-hiányból eredő hátrányainak – nincs bolt, orvos, iskola, hivataltal – enyhítése, az itt élő hátrányos helyzetű emberek közszolgáltatáshoz, valamint egyes alapszolgáltatásokhoz való hozzájutásának biztosítása, továbbá az egyéni, közösségi szintű szükségletek teljesítésének segítése.

A falugondnokság értéke a helyi tudás, a hely- és a helyi emberismeret, a jó kapcsolat, a segítségnyújtás személyessége és kiszámíthatósága. Minden település a maga szükséglete szerint alakítja ki a falugondnok feladatait. A szolgálatok arculatát a helyi elvárások és a rászorultság alakítja. Kemény Bertalan szerint a „falugondnoki szolgálat a demokrácia iskolája (lehet)”.

A falu- és tanyagondnoki szolgálatot a szociális igazgatásról és szociális ellátásról szóló 1993. évi III. törvény 60. § szabályozza. A falugondnoki szolgál-

(Folytatás a 8. oldalról)

Többen közülük szenior falugondnokként maga is oktatóvá válik.

Az életünk, környezetünk egyre összetettebb, komplexebb, sokrétűbb. A globalizáció árnyékában mindenki csak kis szeletét képes megismerni, átlátni. A falu- és tanyagondnok az, aki a maga közegében, környezetében a leguniverzálisabb tudással, ismeretekkel rendelkezik. Ez manapság nagy érték!

A települések közösségei komplex társadalmi, gazdasági egységet alkotnak. Mindenkinek megvan a maga feladata. Minél kisebb a település, minél jobban sújtott különféle hátrányokkal, minél nagyobb az elvándorlás, és minél jellemzőbb az előregedés, annál kisebb a lehetőség a belső munkamegosztásra. Egyre nagyobb szerep hárul a tanya- és falugondnokra. Egyre sokoldalúbb felkészültséget, munka-

végzést feltételez a részéről. Hosszú távon ő lehet a falu, tanyai közösség megmaradásának záloga.

A falu- és tanyagondnok munkaköre nem egy lezárt felsorolás, hanem lehetséges szolgáltatások gyűjteménye. Nap, mint nap újabb feladat találja meg, vagy újabb feladatot talál magának. A munkaköre nem is fejezi ki igazán, hogy mit csinál. És nem csak az a lényeg, hogy mit csinál, hanem az is, hogy hogyan. Magától értetődően teszi a dolgát. Észreveszi, ráérez a hiányra, szükségre, igényre, jobb esetben lehetőségre.

Ahogy Kemény Bertalan fogalmazott, a falu-, tanyagondnok „értelmes, becsületes munkájával a helyi ÉRTELMESSÉG kiemelkedő példaemberévé válik. A falugondnok a képességmegtartó népeségnek a jeles, iránymutató tagja. A falugondnok a vidékfejlesztés elemi egysége.

lat működése engedélyhez kötött, amit a 369/2013. (X. 24.) Kormányrendelet szabályoz. Az 1/2000. (I.7) SZCSM rendelet szerint a munkakör betöltésének feltétele a falu- és tanyagondnoki képzésen való részvétel, tanúsítvány megszerzése. Az e feladat ellátásához szükséges készségekkel, ismeretekkel és módszerekkel a falugondnoknak a 260 órás képzés folyamán van lehetősége megismerkedni.

Decemberi továbbképzés

Falugondnok segítők kulcsszerepben címmel 2017. december 6-7-8-án falu- és tanyagondnokok szakmai tanácskozása lesz Szabadszállás-Balázspusztán. A háromnapos továbbképzésre – amely 10 kreditpontot ér – várjuk az érdeklődőket. A jelentkezési lap megtalálható a honlapunkon!

DUNA-TISZA KÖZI FALUGONDNOKI HÍRLEVÉL

Kiadja:

a Falugondnokok

Duna-Tisza Közi Egyesülete

e-mail: info@falugondnoksag.hu

honlap: www.falugondnoksag.hu

iroda: 6000 Kecskemét, Irinyi u. 17.

Telefonszám:

06-76/507-543

Fax: 06-76/507-544

Szerkeszti:

Borzák Tibor, Csörsz Zelenák Katalin
Sümeiginé Ország Edit, Moiskó Csilla,

Tördelő: **Almási László**

Rajz: **Vida Ágnes**

Engedélyszám: 2.9/776-1/2006

Nyomda: Print 2000, Kecskemét